

BARTOSZ WALICKI – SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

KS. JAN KONOPKA (1874-1944)

Jednym z kapłanów diecezji przemyskiej, którzy mieli duży wpływ na oblicze dekanatu sokołowskiego w okresie międzywojennym i w latach okupacji niemieckiej, był ks. Jan Konopka. Rozpoczął on pracę jako proboszcz w Stobiernej już w połowie I wojny światowej i zadanie to realizował aż do śmierci, która przypadła na schyłek okupacji niemieckiej. Jakkolwiek nie pełnił on w dekanacie ważniejszych funkcji, poprzez swoje działania duszpasterskie kształtował życie duchowe zarówno parafian stobierskich, jak i mieszkańców okolicznych parafii.

Ks. Jan Konopka urodził się w dniu 29 maja 1874 roku w Woli Antoniowskiej¹. Była to jedna z wiosek współtworzących parafię w Pniowie, w dekanacie miechocińskim. Brak informacji, gdzie zdobył wykształcenie w stopniu podstawowym. Można przypuszczać, że uczył się do szkoły w Pniowie, bo właśnie tam

---

BARTOSZ WALICKI – doktor nauk humanistycznych (historia), kierownik Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Sokołowie Małopolskim, prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Sokołowskiej, redaktor naczelny „Rocznika Sokołowskiego”, zastępca redaktora naczelnego „Studiów Polonijnych”, redaktor „Rocznika Kolbuszowskiego”, autor licznych publikacji z zakresu historii i kultury regionalnej oraz dziejów diecezji przemyskiej i rzeszowskiej. ORCID 0000-0002-2236-015X. Kontakt: podfajczy@op.pl.

1. Archiwum Archidiecezjalne w Przemyśle [dalej: AAPrz], Akta Personalne Kapłanów. Tabele Służbowe [dalej: APK TS], Tabela służbowa ks. Jana Konopki. W całym tekście w tytułach i cytatach zachowano oryginalną pisownię.

funkcjonowała jedyna na terenie parafii systemizowana placówka edukacyjna². Naukę kontynuował w Wyższym Gimnazjum w Rzeszowie. Nie należał do najzdolniejszych uczniów. W niektórych latach oceniany był „ze stopniem pierwszym”, a w latach 1887, 1892 i 1894-1895 nie był w ogóle wymieniany w sprawozdaniach gimnazjalnych. Nauce w szkole średniej poświęcił dwa lata więcej niż inni, gdyż powtarzał klasy trzecią i piątą. Do egzaminu dojrzałości przystąpił w 1896 roku³.

Odczytując powołanie do służby Bożej, po maturze Jan Konopka złożył podanie i został przyjęty do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Tam przez cztery lata przygotowywał się do przyjęcia sakramentu kapłaństwa. Jednocześnie odbywał formację intelektualną w miejscowym Instytucie Teologicznym. Niekwestionowanymi autorytetami dla przyszłego księdza byli przełożeni: rektor ks. Teofil Łękawski, wicerektor ks. Józef Stachyrak, ojciec duchowny ks. Konstanty Bieda oraz prefekci studiów ks. Jan Ingram i ks. Jan Balicki, którego w 1901 roku zastąpił ks. Stefan Momidłowski. Na pierwszym roku Jan Konopka miał 22 kolegów kursowych. W następnym było ich już tylko 18. Na trzecim roku był jednym z 17 alumnów, rok później jednym z 15⁴. Uwieńczeniem tego okresu było przyjęcie przez parafianina pniowskiego święceń wyższych. Subdiakoniat otrzymał w dniu 23 czerwca 1901 r., diakonat sześć dni później, a prezbiterat kolejnego dnia, w niedzielę 30 czerwca. Wszystkich święceń udzielił mu pasterz diecezji, bp Józef Sebastian Pelczar⁵.

Jako neoprezbiter ks. Jan Konopka został skierowany do parafii w Tuligłowach koło Komarna. Pracował tam od 7 sierpnia 1901 r. do 6 lipca 1904 r. Zastąpił

2. *Schematismus universi venerabilis Cleri saecularis & regularis Dioecesis rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1886*, Premisliae 1885, s. 139.
3. *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1887*, Rzeszów 1887, s. 55-56; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1888*, Rzeszów 1888, s. 56; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1890*, Rzeszów 1890, s. 37; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1891*, Rzeszów 1891, s. 38; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1892*, Rzeszów 1892, s. 40; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1893*, Rzeszów 1893, s. 67; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1894*, Rzeszów 1894, s. 42; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1895*, Rzeszów 1895, s. 37; *Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1896*, Rzeszów 1896, s. 69.
4. *Schematismus pro anno Domini 1898*, Premisliae 1897, s. 37, 39; *Schematismus pro anno Domini 1899*, Premisliae 1898, s. 37-39; *Schematismus pro anno Domini 1900*, Premisliae 1899, s. 37-38; *Schematismus pro anno Domini 1901*, Premisliae 1901, s. 37-38.
5. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Święcenia kapłańskie*, „Kronika Dyecezyi Przemyskiej” [dalej: KDP], 1 (1901), z. 6, s. 210; toż, KDP, 1 (1901), z. 7, s. 248.

ks. Pawła Szarka przeniesionego do Lutczy⁶. Tuligłowy były parafią wchodzącą w skład drohobyckiego wikariatu rejonowego. Kierował nią dość młody proboszcz ks. Andrzej Żegleń, urodzony w roku 1861, a wyświęcony w roku 1886. Obowiązki patronackie wykonywał Stanisław Bal herbu Gozdawa. Okręg parafialny obejmował: Czajkowice, Hołodówkę, Jasionów, Koniuszki Królewskie, Koniuszki Tuligłowskie, Krukawiec, Małpę, Nową Wieś, Ostrów Pohorecki, Podolce, Pohorce, Susułów i Tuligłowy. Zamieszkiwało je łącznie 4.637 katolików, 5 akatolików i 380 Żydów. Wierni mogli należeć do Bractw: Trójcy Przenajświętszej, Serca Jezusowego, Różańcowego i Wstrzemięźliwości. Katechizacja była prowadzona w sześciu szkołach.

Nabożeństwa były celebrowane w murowanym kościele pw. św. Doroty. Nadto na cmentarzu znajdowała się kaplica wzniesiona kosztem Józefa Bala. Do celebr przystosowano również kaplicę w Podhorcach i drewnianą kaplicę w Czajkowicach, wzniesioną w roku 1889 przez Józefa Białoskórskiego⁷. Jak relacjonowano w tym czasie: „Kościół tutejszy jest murowany, zaczęto go budować w r. 1600, ale widocznie powoli go budowano, skoro dopiero w r. 1858 był konsekrowany. Brak mu stylu jednolitego, ale jest dobrze utrzymany. Wśród ornatów jest kilka haftów pięknych i wysoce oryginalnych, n. p. na jednym ornacie jest haft wyobrażający Mojżesza i Arona patrzących na mannę spadającą z nieba. Plebania nowo przebudowana obszerna⁸”.

Pod sam koniec pobytu w Tuligłowach ks. Jan Konopka przeżył dwa ważne wydarzenia, które z pewnością wpłynęły na jego wizję duszpasterstwa. Na przełomie czerwca i lipca 1904 roku w parafii tej odprawione zostały należące wówczas do rzadkości czterodniowe rekolekcje. W tym celu proboszcz zaprosił katechetę samborskiego ks. Władysława Makowca i franciszkanina o. Andrzeja Knurka. O głoszonych naukach zapisano, że „lud z wielką chęcią i korzyścią słucał. Wypowiadało się 2000 osób, do Szkaplerza zapisało się 360, do wstrzemięźliwości 65⁹”.

Niewiele później, w dniach 4-6 lipca, parafię zwizytował kanonicznie bp Karol Józef Fischer. „Do Bierzmowania przystąpiło 1071 osób. Dnia 5 czerwca przyjmowali ks. Biskupa wieczną kolatorstwo pp. Balowie; w gronie gości znajdowali się p. Albin Rayski, marszałek powiatu i poseł sejmowy, p. starosta Switalski i grono

6. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 1 (1901), z. 8, s. 282.

7. *Schematismus pro anno Domini 1902*, Premislae 1901, s. 90; *Schematismus pro anno Domini 1903*, Premislae 1902, s. 90; *Schematismus pro anno Domini 1904*, Premislae 1903, s. 91.

8. *Wizytacja dekanatu drohobyckiego dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Karola Józefa Fischera w roku 1903 (Dokończenie)*, „Kronika Dyecezyi Przemyskiej” [dalej: KDP], 4 (1904), z. 5, s. 199.

9. *Sprawozdanie z misyj i rekolekcji odbytych w dyecezyi przemyskiej w r. 1904*, KDP, 5 (1905), z. 3, s. 88.

duchowieństwa obu obrządków. W poniedziałek 6 lipca wyjechał ks. Biskup do kaplicy w Pohorcach murowanej, niedawno staraniem proboszcza tuligłowskiego wzniesionej. Nabożeństwo odbyło się tutaj, jak wszędzie w kaplicach. Do Bierzmowania przystąpiło 212 osób. Tu w obszernym i pięknym staropolskim dworze otoczonym prześlicznym ogrodem przyjmował ks. Biskupa w zastępstwie nieobecnej szanownej pani domu hr. Dzieduszyckiej jej zięć, o. Jan hr. Tarnowski z Wróblewic, zjechawszy tu umyślnie w tym celu. Ks. Biskup odwiedził cerkiew miejscową. Na noc odjechał do Rudek. Po drodze zwiedził budowę kaplicy w Ostrowie pohoreckim, staraniem ks. proboszcza tuligłowskiego rozpoczętą¹⁰.

Po trzech latach pracy w Tuligłowach przyszedł proboszcz stobierski otrzymał aplikatę na wikariat w Dydni, w dekanacie sanockim. Zajął tam miejsce ks. Jana Reizera, deficyjenta skierowanego w maju tegoż roku jako kooperator *ad personam* do Husowa, jego samego zastąpił natomiast nowo wyświęcony ks. Gerard Kielar¹¹.

Późniejsze o rok świadectwo przekazało o Dydni: „Parafia tutejsza liczy około 7700 dusz w 12 miejscowościach, rozrzuconych po górach. (...) Obszerną plebanię, może przed 40 laty postawioną, wilgoć zniszczyła tak, że mieszkać w niej nie można. Ks. proboszcz zamieszkuje na razie dwa szczupłe pokoiki w oficynie obok kuchni. Na nową plebanię złożyli już parafianie 12 tysięcy koron. Trudności przedstawia jeszcze wybór miejsca odpowiedniego. Wikarówka murowana, wzniesiona przed 60 laty, na górze, po stronie wielkiego ołtarza kościoła (...). Organistówka nowa w dobrym stanie. Wszystko będzie wkrótce w dobrym stanie, bo lud tu bardzo przywiązany do kościoła”¹².

Do parafii należały: Dydnia, Falejówka, Jabłonica Ruska, Jabłonka, Końskie, Krzemienna, Krzywe, Obarzym, Raczkowa, Temeszów, Witryłów i Wydrna. Liczba wiernych wynosiła początkowo 7.160 osób, wzrastając w ciągu kilku lat do 7.500; oprócz nich wykazywano bytność 200 Żydów. Duszpasterstwem kierował ks. Jan Ramocki, urodzony w roku 1863, a wyświęcony w roku 1887. Prawami kolatorskimi dysponował Bolesław Zatorski. Sieć placówek edukacyjnych obejmowała aż dziesięć szkół. Działalność prowadziły Bractwa: Przenajświętszego Sakramentu, Różańcowe, Szkaplerzne, Świętej Rodziny i Wstrzemięźliwości, a także Apostolstwo Modlitwy i Stowarzyszenie Świętych Aniołów Stróżów¹³. Prócz tego w dniu

10. *Wizytacja dekanatu drohobyckiego*, s. 199-200.

11. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 4 (1904), z. 5, s. 184; toż, KDP, 4 (1904), z. 6, s. 210; toż, KDP, 4 (1904), z. 7-8, s. 254; toż, KDP, 4 (1904), z. 9, s. 275.

12. *Wizytacja kanoniczna dekanatu sanockiego, dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera r. 1909*, KDP, 9 (1909), z. 11, s. 574-575.

13. *Schematismus pro anno Domini 1905*, Premislae 1904, s. 238-239; *Schematismus pro anno Domini 1906*, Premislae 1905, s. 238-239; *Schematismus pro anno Domini 1907*, Premislae 1906, s. 238-239; *Schematismus pro anno Domini 1908*, Premislae 1907, s. 239-240.

16 grudnia 1906 r. założony został Związek Katolicko-Społeczny z 24-osobowym zarządem skupiającym przedstawicieli wszystkich 12 miejscowości parafialnych¹⁴.

We dworze w Temeszowie funkcjonowała kaplica, w której niekiedy celebrowane były nabożeństwa. Do sprawowania kultu przystosowane były też punkty sakralne w Krzemiennej i Wydrnej. Słowo Boże było głoszone jednak przede wszystkim w murowanym kościele poświęconym 10 listopada 1866 r. pod wezwaniem św. Michała Archanioła, a konsekrowanym 26 lipca 1882 r. przez bpa Ignacego Łobosa. O samej świątyni pisano: „Kościół stoi przy bitym gościńcu, w pięknym miejscu na wzgórzu; plac na około kościoła obszerny, otoczony lipami, po części jeszcze młodem. Kościół to okazały, obszerny, wzniesiony w latach 1873 do 1876, w drodze konkurencji przy znacznym przyczynieniu się kolatora ś. p. Feliksa Pohoreckiego, w stylu gotyckim, o trzech nawach, z dwoma wieżami na froncie i sygnaturką. Ciosy, przykrywające szkarpy, po części wietrzeją; stąd przesadne pogłoski, że kościół prędko niszczeje. Ciosy zwietrzałe zastępuje się w miarę potrzeby nowymi trwalszymi; jest więc chwilowy wydatek, ale kościołowi nic nie grozi. Wewnątrz trzy ołtarze gotyckie; we wielkim ołtarzu obraz św. Anny, w ołtarzach bocznych obrazy Matki Boskiej i Serca Jezusowego. Ambona i chrzcielnica piękne w stylu gotyckim. Posadzka ze sztucznego kamienia. Niektóre stare cenne aparaty, n. p. przesłiczna kapa, umiejętnie odnowiona. Na ścianie naprzeciw ambony wisi piękny obraz Matki Boskiej ze starego kościoła przeniesiony. Kościół ma być wnet pomalowanym, jest na ten cel zebranych już 6 tysięcy koron”. Obiekt ten nie był jedyną świątynią służącą wiernym. Zaznaczano na ten temat: „W parafii tej, prócz kaplicy we Wydrnej, jest kaplica w Krzemiennej, z grobami Bobczyńskich, między innymi z grobem ś. p. Bolesława Bobczyńskiego, znanego swego czasu z gorliwości kapłańskiej proboszcza tarnowieckiego, zmarłego we Wiedniu r. 1873 (...) i kaplica we dworze w Temeszowie”¹⁵.

W Dydni ks. Jan Konopka pracował do 21 marca 1908 r. W ostatnim roku pobytu był świadkiem odwiedzin bpa Karola Józefa Fischera, który przejeżdżał przez tę parafię w trakcie podróży z dekanatu dynowskiego do brzozowskiego. Jak notowano: „W Dydni przed kościołem prawie cała liczna parafia z XX. proboszczem Janem Ramockim i wikarym Janem Konopką wyczekiwała przejazdu ks. Biskupa. Ks. Biskup wstąpił do kościoła tutejszego, obszernego, przed 30 laty wzniesionego, gotyckiego, o 3 nawach, z dwoma wieżami – i został tu powitany przemową ks. Proboszcza. Ks. Biskup wstąpił na ambonę i z niej przemówił krótko do ludu; wspomniał, że pamięta kościół tutejszy stary, malutki, chwalił parafian za wzniesienie nowego kościoła i zachęcał ich, by go przyozdobili pięknem po-

14. *Sprawozdanie z założenia Związku katolicko-społecznego w parafiach dyecezyi przemyskiej za rok 1906*, KDP, 7 (1907), z. 6, s. 237.

15. *Wizytacja kanoniczna dekanatu sanockiego*, s. 574.

malowaniem wnętrza, a sami starali się być żywymi kościołami Boga; wreszcie udzielił błogosławieństwa. Wstąpił też na krótką chwilę na plebanię, gdzie go prócz Duchownych witał p. Dwernicki z Temeszowa¹⁶.

Następnie, choć nie odnotowano tego faktu w jego tabeli służbowej, powierzone ks. Janowi Konopce tymczasowy zarząd nad parafią w Polanie, w leskim wikariacie rejonowym. Wiązało się to z faktem, że proboszcz polański ks. Józef Daszyk przeniósł się wówczas na analogiczne stanowisko do Starego Sambora. Nowym wikariuszem dydyńskim został z kolei administrator w Starym Samborze ks. Stanisław Okoński, kooperator sokołowski z początku XX wieku¹⁷.

Jako tymczasowy rządcą przyszyły proboszcz stobierski objął troską duszpasterką 1.686 łacinników, obok których żyło 5 akatolików i 410 Żydów. W granicach parafii prócz Polany znajdowało się aż trzydzieści innych wiosek, zaś w Lutowiskach erygowano ekspozyturę kierowaną przez ks. Michała Hucińskiego. Sercem parafii był drewniany kościół pw. Przemienienia Pańskiego, wzniesiony w roku 1770, a konsekrowany w roku 1853. Nadto od 1889 roku służyła wiernym duża, murowana kaplica w Łokciu, wzniesiona staraniem Rozalii Kaweckiej. Kapłani nauczali religii w 4-klasowej szkole w Lutowiskach, 2-klasowej szkole w Czarnej, szkołach w Skorodnem i Smolniku oraz szkole prywatnej w Polanie. Pomocą w duszpasterstwie służyły pobożne zrzeszenia. Były to konfraternie: Przenajświętszego Sakramentu, Serca Jezusowego, Świętej Rodziny i różańcowa oraz Apostolstwo Modlitwy¹⁸. Istniał tam też oddział Związku Katolicko-Społecznego założony 1 listopada 1906 r. Obowiązki przewodniczącego Rady Parafialnej pełnił Paweł Moczarski, właściciel dóbr Rosochate¹⁹.

Na początku sierpnia 1908 roku ks. Jan Konopka przeznaczony został na stanowisko wikariusza w Brzostku, w dekanacie brzosteckim. Później jednak aplikatę tę wycofano i przydział zmieniono na wikariat w Lubeni, w dekanacie rzeszowskim. Na probostwie w Polanie zainstalowany został wówczas wikariusz tyczyński ks. Jan Mróz, a dotychczasowy kooperator lubeński ks. Stanisław Kielar podjął posługę duszpasterską w Brzostku²⁰.

Parafią lubeńską zarządzał proboszcz ks. Stanisław Turkiewicz, który przyszedł na świat w roku 1867, a do święceń przystąpił w roku 1889. Kolatorem był Piotr Bielecki. Na parafię składały się: Lubenia, Siedliska, Sołonka, Straszdyde i Zarzecze. Żyło tam łącznie 7.984 katolików i 170 Żydów. Katechizacja odbywała się w czterech szkołach. Wierni mogli należeć do Apostolstwa Modlitwy, Żywego

16. *Wizytacje kanoniczne w r. 1907*, KDP, 7 (1907), z. 12, s. 467-468.

17. *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 8 (1908), z. 4, s. 160-161.

18. *Schematismus pro anno Domini 1908*, s. 140-141.

19. *Sprawozdanie z założenia Związku katolicko-społecznego*, KDP, 7 (1907), z. 4, s. 143.

20. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 8 (1908), z. 7-8, s. 302; toż, KDP, 8 (1908), z. 11, s. 397.

Różańca i Stowarzyszenia Świętych Aniołów Stróżów oraz Bractw: Przenajświętszego Sakramentu, Świętej Rodziny i Wstrzemięźliwości²¹.

Odnotować tu trzeba, że z dniem 1 października 1910 r. utworzony został w łacińskiej diecezji przemyskiej nowy dekanat tyczyński, do którego zaliczono m.in. Lubenię²². W roku 1911 prezentowano ją następująco: „Parafia prawie tak wielka, jak tyczyńska. Liczy około 8 tys. dusz w 5 miejscowościach. Istnieje już od XV wieku. Kościół drewniany, który obecnie tu stoi, konsekrował w r. 1745 bisk. Wacł. Sierakowski pod tyt. śś. Urszuli i Towarzyszek. Stoi w kotlinie, otoczony potężnymi bardzo starymi drzewami. Jest tak mały, że mógłby wprawdzie wystarczyć parafii 2 tysiące dusz liczącej, ale w żaden sposób wystarczyć nie może parafii tutejszej z jej dzisiejszą ludnością. Jest przytem bardzo już zniszczony. W rozmiarach jest symetryczny i dlatego miły, ale poza tem nie posiada artystycznej wartości. Co najwyżej ołtarze, których jest trzy, możnaby, jeżeli nie są spruchniałe, do nowego kościoła przenieść. Konkurencja parafialna uchwaliła nowy kościół wymurować; wkładki wpływają, ale zbyt powoli. (...) Plebania murowana, wzniesiona przed kilkunastu laty staraniem poprzedniego proboszcza ś. p. ks. Karola Żygłowicza, dosyć obszerna i w bardzo dobrym stanie. Stoi wyżej niż kościół. Wikarówka stoi osobno, drewniana, stara, ale jeszcze nie najgorsza. (...) Ekonomicznie lud podnosi się tutaj jak wszędzie. Są po wsiach Kółka rolnicze, Czytelnie, sklepiki chrześcijańskie. Straże pożarne dopiero w zaczątku, lecz są już sikawki”²³.

Od 1906 roku w Lubeni działalność prowadził Związek Katolicko-Społeczny liczący 400 członków. Pierwszym jego przewodniczącym był kierownik szkoły Feliks Ślisz stojący na czele 24-osobowej Rady Parafialnej. W okresie pobytu w Lubeni ks. Jana Konopki Związek został połączony z założonym w 1911 roku Bractwem Najświętszej Maryi Panny Królowej Korony Polskiej. Poprzez to członkami zostali bracia i siostry 37 róż różańcowych, zapisywały się również całe rodziny. Wedle zachowanych informacji organizacja działała na trzech głównych płaszczyznach. Pierwszą była poprawa kondycji religijno-moralnej parafian. Dokonywano jej poprzez uroczyste obchody świąt kościelnych, akcje antyalkoholowe i starania, „By po niesporach nie było muzyki i schadzek wieczornych”. Druga sfera działalności Związku dotyczyła podniesienia poziomu oświaty. W tym celu sprowadzano tomy z zakresu literatury i broszury edukacyjne. Nawiązano kontakt z krakowskim Towarzystwem Oświaty Ludowej. Efektem licznych zabiegów było

21. *Schematismus pro anno Domini 1909*, Premisliae 1908, s. 192; *Schematismus pro anno Domini 1910*, Premisliae 1909, s. 200; *Schematismus pro anno Domini 1911*, Premisliae 1910, s. 210; *Schematismus pro anno Domini 1912*, Premisliae 1911, s. 278.

22. *Utworzenie dwóch nowych dekanatów*, KDP, 10 (1910), z. 10, s. 561.

23. *Wizytacje kanoniczne dokonane przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera w roku 1911*, KDP, 11 (1911), z. 12, s. 672, 674.

otwarcie czytelnicy ludowej, z której mieszkańcy, zwłaszcza z w okresie zimowym, chętnie korzystali. Ostatnim polem aktywności organizacji była działalność ekonomiczna. Urządzano więc w Kółku Rolniczym pogadanki na tematy hodowli bydła, uprawy roli itp., a także wspólnie sprowadzano nawozy sztuczne dla zwiększenia uzyskiwanych plonów, ziarno siewne i węgiel opałowy²⁴.

Podobnie jak w Tuligłowach, także i w Lubeni ksiądz Konopka miał okazję uczestniczyć w wizytacji kanonicznej przeprowadzonej przez bpa Karola Józefa Fischera. Wydarzenie to miało miejsce w dniach 4-6 lipca 1911 r. Miejskowa wspólnota przygotowała się do tego przez misje pod kierunkiem ojców kapucynów w kwietniu tegoż roku. Sprawozdanie wizytacyjne plastycznie opisywało: „Ks. Biskup przybył tu z Tyczyna we wtorek 4 lipca dopiero koło godz. 6 wieczorem. Przy bramie wita go ks. proboszcz Stanisław Turkiewicz, który tutaj dopiero od 3 lat pracuje, z ks. wikarym Janem Konopką, na czele procesyi. Lud liczny jak mrowie otacza kościół. Ks. Biskup wchodzi do kościoła, ale po adoracyi Ssmi i przemowie ks. Proboszcza zaraz wychodzi na cmentarz kościelny i tu z ambony pod lipami mówi do ludu, po żałobnej zaś procesyi bierzmuje, póki się całkiem nie ściemnia. We środę 5 lipca ks. Biskup odprawił Mszę św. o godz. 7 rano. Po niej katechizował dzieci. Była to praca bardzo trudna, bo dzieci zeszło się bardzo wiele z 4 szkół parafii. Są to szkoły: w Lubeni o 4, w Siedliskach o 3, w Straszycach o 3 siłach nauczycielskich, w Zarzycach o 1 sile. Ale dzieci dawały bardzo dobre odpowiedzi, dzięki niezmordowanej pracy Kapłanów parafii i pomagającego im Nauczycielstwa, które było na katechizacyi obecne. Sumę odprawił ks. Stanisł. Kwieciński, proboszcz ze Strzyżowa. Kazanie po Sumie mówił ks. Biskup na dworze, wśród silnego wiatru, który kazaniu przeszkadzał, ale wymowniej od słów przekonywał, że w Lubeni większy kościół jest koniecznie potrzebny. Obiad na plebanii w licznej gronie gości. Po obiedzie ks. Biskup bierzmował na dworze przy kościele, bo wiatr popołudniu ustał, przez blisko 4 godziny bez przerwy, licząc w to przemowy przed bierzmowaniem i po niem, które, jak wszędzie, sam głosił. (...) Sumę dzisiaj odprawił ks. prof. dr. Chmielnikowski z Rzeszowa. Kazanie na dworze, dziś już przy pięknej pogodzie, powiedział znów ks. Biskup; przy końcu kazania poruszył jeszcze raz sprawę budowy kościoła i wyraził nadzieję, że wnet tu albo Biskup Ordynaryusz, albo Biskup Sufragan zjedzie na konsekracyę kościoła. Wizytacyę zakończył, jak zwykle, procesyą teoforyczną. (...) Do Bierzmowania przystąpiło tu 1876 osób”²⁵.

24. *Sprawozdanie z założenia Związku katolicko-społecznego*, KDP, 7 (1907), z. 5, s. 185; *Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego i połączonego z nim Bractwa N. M. P. Król Kor. Pol. w dyecezyi przemyskiej*, KDP, 11 (1911), z. 7-8, s. 465; *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w dyecezyi przemyskiej za czas od sierpnia r. 1911, t. j. od „Kongresu Maryańskiego”, urządzanego w Przemyślu, do czerwca r. 1914*, KDP, 14 (1914), z. 6, s. 408.

25. *Wizytacje kanoniczne dokonane przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana*, s. 672-674.

Podczas odwiedzin w Lubeni biskup apelował do mieszkańców o rozpoczęcie budowy nowego kościoła. Śladem tego są słowa: „(...) we czwartek ks. Biskup po Mszy swojej odbył konferencję z przedstawicielami parafii. Głównym jej przedmiotem była sprawa wzniesienia nowego kościoła. Parafianie przyrzekli, że zalegające datki, z których złożeniem niektórzy ociągali się tylko z tego powodu, że budowa jeszcze się nie rozpoczęła, wnet złożą i niezwłocznie przystąpią do rozpoczęcia budowy. Podnieśli tę trudność, że kosztorys sporządzony był przed kilku już laty, tymczasem zaś ceny materiałów poszły znacznie w górę, tak że za cenę pierwotnie preliminowaną trudno będzie kościół postawić. Na to ks. Biskup radził im, by nie starali się o nowy preliminarz i nową rozprawę konkurencyjną, bo to mogłoby sprawę przewlec, lecz by dostawy materiałów i robocizny ręcznej przy plantowaniu miejsca pod kościół – z wyjątkiem pomocy dla murarzy, która musi być stałą – dostarczali bezpłatnie, w ostateczności zaś pod koniec budowy, jeźliby fundusze były wyczerpane, postarali się o rozpisanie nowych datków konkurencyjnych, przyrzekli pójść za tą radą. – Mieszkańców wsi Straszydle, o 6 klm. od kościoła oddalonej, a 2½ tys. dusz liczącej, zachęcał ks. Biskup, by starali się u siebie wznieść jakiś kościół, przynajmniej w tej myśli, by kapłan z Lubeni do niego dojeżdżał dla wygody tych, którzy dalekiej drogi do Lubeni przebywać nie mogą. Odpowiedzieli, że już myślą o tem, by, gdy stanie nowy kościół w Lubeni, przenieść stary kościół, o ile da się to zrobić, do siebie, bo na razie na więcej ich nie stać. Daj Boże, by myśl dobra dalej w nich kiełkowała”²⁶.

Jako wikariusz lubeński jesienią 1909 roku ks. Jan Konopka zdał egzamin konkursowy na proboszcza. Dekretem L. 2221 z 27 kwietnia 1916 r. jego ważność została przedłużona do 1919 r., zaś dekretem L. 248 z 23 stycznia 1929 r. na zawsze²⁷. Zaliczony egzamin proboszczowski umożliwił duchownemu zajęcie pierwszego stałego, samodzielnego stanowiska. Z dniem 14 marca 1912 r. otrzymał prezentę na probostwo w Leszczawie Dolnej. Na wikariat lubeński skierowano jednocześnie ks. Józefa Świerza z Pniowa. W parafii leszczawskiej ksiądz Konopka był następcą proboszcza ks. Jana Gałuszki, który przeniósł się na takie samo stanowisko do Nowego Miasta oraz administratora *ex currendo* ks. Kazimierza Smólskiego, późniejszego proboszcza w Górnio²⁸.

W Leszczawie Dolnej kapłan z Woli Antoniowskiej podjął obowiązki przy murowanym kościele z roku 1731, konsekrowanym w roku 1743 pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela. Godnością kolatorów cieszyli się Jan Janiszewski i jego żona

26. Tamże, s. 673.

27. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 9 (1909), z. 11, s. 591.

28. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 11 (1911), z. 10-11, z. 619; toż, KDP, 12 (1912), z. 2, s. 86; toż, KDP, 12 (1912), z. 4, s. 156.

Klotylda z Maniawskich. Zaznaczyć można, że istniały tam też dwie parafie grekokatolickie z czterema cerkwiemi. Parafię łacińską współtworzyły: Brzezawa, Dobranka, Leszczawa Dolna, Leszczawa Górna, Leszczawka, Łomna i Malawa. Zasiadła je ogółem: 1.516 rzymskich katolików, do których doliczano 70 emigrantów oraz 4.034 grekokatolików i 64 Żydów. Sieć placówek edukacyjnych obejmowała trzy szkoły. Formacja duchowa wiernych realizowana była m.in. poprzez członkostwo w konfraterniach różańcowej i trzeźwościowej²⁹.

Dodać należy, że w parafii rozwijał działalność Związek Katolicko-Społeczny, założony 27 grudnia 1906 r. Pierwszym prezesem Rady Parafialnej był konduktor drogowy Jan Radoń. W dniu 1 maja 1910 r. zaprowadzono w Leszczawie Bractwo Najświętszej Maryi Panny Królowej Korony Polskiej, do którego zapisało się 41 osób. Aktywność połączonych organizacji była początkowo dość skromna, co wiązało się m.in. z brakiem lokalu na zebrania. Sytuacja poprawiła się po przyjeździe ks. Jana Konopki. Z jego inicjatywy powołano Kółko Rolnicze. Podjęto też gromadzenie funduszy z przeznaczeniem na budowę nowej świątyni³⁰.

Ks. Jan Konopka duszpasterzował w Leszczawie Dolnej niecałe pięć lat. W listopadzie 1916 r. przeniósł się na probostwo w Stobiernej, w dekanacie rzeszowskim. Stanowisko to było opróżnione, ponieważ wcześniejszy rządca, ks. Władysław Kisielewicz instytuowany został jako proboszcz w podrzeszowskim Staromieściu, a dotychczasowy zarząd zlecono ks. Janowi Feliksowi, administratorowi staromiejskiemu. Konkurs na probostwo stobierskie ogłoszono z terminem do 1 maja 1916 r. Ostatecznie przypadło ono w udziale ks. Janowi Konopce. Ks. Jan Feliks został skierowany wtedy na wikariat w Łące, a administrację *ex currendo* parafii w Leszczawie Dolnej powierzono ks. Stanisławowi Okońskiemu, proboszczowi w Birczy³¹.

Proces objęcia parafii wiązał się z licznymi formalnościami. Z dniem 27 maja 1916 r. bp Józef Sebastian Pelczar wskazał dotychczasowego proboszcza leszczawskiego na nowego rządcę parafii w Stobiernej. W tymże dniu Konsystorz Biskupi w Przemyślu zwrócił się do c. k. Namiestnictwa w Białej o zgodę na kanoniczną instytucję ks. Jana Konopki w Stobiernej. Uzyskano ją dopiero na mocy reskryptu z 11 sierpnia tegoż roku. Przypisane do objęcia urzędu kościelnego wyznanie wiary

29. *Schematismus pro anno Domini 1913*, Premislae 1912, s. 69; *Schematismus pro anno Domini 1914*, Premislae 1913, s. 70.

30. *Sprawozdanie z założenia Związku katolicko-społecznego*, KDP, 7 (1907), z. 4, s. 142; *Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego*, s. 358; *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej*, s. 246.

31. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 16 (1916), z. 2, s. 44-45; toż, KDP, 16 (1916), z. -7, s. 89; toż, KDP, 16 (1916), z. 11-12, s. 152; *Wiadomości dycieczalne*, „Głos Rzeszowski”, 19 (1916), nr 48; toż, „Głos Rzeszowski”, 19 (1916), nr 52, s. 4.

złożył w dniu 14 listopada 1916 r. Kilka dni później, 20 listopada, wydany został akt prezencyjny na probostwo. Jednocześnie władze konsystorialne wniosowały o wypłatę ks. Janowi Konopce przez rzeszowski Urząd Podatkowy wszystkich rent i dochodów beneficjum stobierskiego wraz z dwoma przyznanymi dodatkami pięcioletnimi. Starostwo Powiatowe w Rzeszowie zostało zaś poproszone o wprowadzenie nowego plebana w posiadanie dotacji probostwa³².

Parafia stobierska obejmowała swoim zasięgiem Stobierną, część Jasionki z Grondem i Gęsiówką, jak również Wólkę Podleśną. Na obszarze tym działały dwie 2-klasowe szkoły w Stobiernej, 2-klasowa w Jasionce i 1-klasowa w Wólce. Do roku 1924 przybyła kolejna szkoła, ale w 1928 roku jedną placówkę zamknięto. Chlubą mieszkańców był murowany kościół pw. Najczystszego Serca Najświętszej Maryi Panny, konsekrowany w roku 1899. Miejscowe probostwo było wolnego nadania. W roku 1916 odnotowano tu obecność 3.713 wiernych, do których doliczano 479 emigrantów oraz 114 Żydów. Ilość mieszkańców zmieniała się na przestrzeni lat. W roku 1923 informowano o 3.700 parafianach. Rok później wyliczano 3.076 miejscowych wiernych i 220 emigrantów oraz 99 Żydów. W późniejszym okresie ilość parafian określano na 3.650-3.700, a od roku 1927 na 2.985 osób. Kolejny spadek zanotowano w 1935 roku do 2.950 wiernych i w roku 1937 do 2.860 wiernych. Tuż przed wybuchem II wojny światowej parafię miało zasiedlać 3.760 łacinników i 110 Żydów³³. Dodać należy, że w maju 1921 roku bp

32. AAPrz, teczka: „Parafia Stobierna – 1”, sygn. TPS 252/1, Akt mianowania ks. Jana Konopki proboszczem w Stobiernej z 27 maja 1916 r. Nr 2862; AAPrz, sygn. TPS 252/1, Pismo Prezydium c. k. Namiestnictwa w Białej do Konsystorza Biskupiego w Przemyślu z 11 sierpnia 1916 r. 12251/pr; AAPrz, sygn. TPS 252/1, Wyznanie wiary ks. Jana Konopki z 14 listopada 1916 r.; AAPrz, sygn. TPS 252/1, Pismo Konsystorza Biskupiego w Przemyślu do Urzędu Dziekańskiego w Rzeszowie z 20 listopada 1916 r. Nr 6032; AAPrz, sygn. TPS 252/1, Pismo Konsystorza Biskupiego w Przemyślu do c. k. Namiestnictwa w Białej z 20 listopada 1916 r. Nr 6032.

33. *Elenchus Cleri Dioeceseos rit. lat. Premisliensis iuxta statum de mense Aprili 1919*, Premisliae 1919, s. 33; *Elenchus pro anno Domini 1921*, Premisliae 1921, s. 36; *Elenchus pro anno Domini 1923*, Premisliae MCMXXIII, s. 61; *Elenchus pro anno Domini 1924*, Premisliae MCMXXIV, s. 74; *Schematismus pro anno Domini 1917*, Premisliae 1916, s. 174 *Schematismus pro anno Domini 1925*, Premisliae MCMXXV, s. 115; *Schematismus pro anno Domini 1926*, Premisliae MCMXXVI, s. 129; *Schematismus pro anno Domini 1927*, Premisliae MCMXXVII, s. 133; *Schematismus pro anno Domini 1928*, Premisliae MCMXXVIII, s. 142; *Schematismus pro anno Domini 1929*, Premisliae MCMXXIX, s. 144; *Schematismus pro anno Domini 1930*, Premisliae MCMXXX, s. 144; *Schematismus pro anno Domini 1931*, Premisliae MCMXXXI, s. 146; *Schematismus pro anno Domini 1932*, Premisliae MCMXXXII, s. 145-146; *Schematismus pro anno Domini 1933*, Premisliae MCMXXXIII, s. 145; *Schematismus pro anno Domini 1934*, Premisliae MCMXXXIV, s. 145; *Schematismus pro anno Domini 1935*, Premisliae MCMXXXV, s. 96-97; *Schematismus pro anno Domini 1937*, Premisliae MCMXXXVI, s. 147-148; *Schematyzm Diecezji Przemyskiej ob. łac. na rok 1938*, Przemyśl 1938, s. 147-148.

Józef Sebastian Pelczar powołał do istnienia nowy dekanat sokołowski. Wtedy też parafia w Stobiernej weszła w skład tego wikariatu rejonowego³⁴.

Garść informacji na temat Stobiernej w połowie okresu międzywojennego można zaczerpnąć z wydanych wówczas ksiąg adresowych. W tym czasie właścicielem ziemskim był J. Felsenfeld. Jako rzemieślników wymieniano: bednarzy J. Dziadosz i M. Dziadosza, cieśli J. Depkę, W. Tokarza i K. Wilka, kołodziei J. Matułę, M. Matułę i M. Nowaka, kowali J. Czyżnika, S. Dziadosza i A. Piwońskiego, krawców S. Dymosa, W. Sutyłę i W. Szala, murarza J. Szczura, rzeźnika W. Szafrąńskiego, a także szewców W. Sutyłę i W. Wisza. Handlem byłem zajmował się S. Leichter, a końmi I. Bratspiss. Nabiał oferował Z. Fledel, różne towary K. Kochman i A. Majko, a bławaty K. Kochman i F. Kostecki i W. Szafrąński. Wyszynkiem alkoholi trudniła się F. Szafrąńska. W Wólce Podleśnej działali natomiast: bednarz P. Grzesik, cieśle W. Czaja, T. Drzał i W. Drzał, kołodziej J. Bielecki, koszykarz Józef Jakubowski, krawiec J. Jakubowski, murarz Jan Jakubowski i szcztokarz J. Gałązka. Wyroby tytoniowe sprzedawał J. Beril, a różne towary A. Łukasz, M. Malec i L. Szarf³⁵.

Przez pewien czas w okresie I wojny światowej w Jasionce rezydował ks. Stanisław Barnat, kapłan archidiecezji lwowskiej. W niektórych latach w prowadzonym duszpasterstwie proboszcz mógł liczyć na pomoc wikariuszy. W latach 1920-1923 wspomagał go wcześniejszy wikariusz tyczyński ks. Walenty Sobowski, a następnie przez rok neoprezbiter ks. Tomasz Jaroch. W pozostały latach na wikariacie stobierskim wykazywano wakat. Wikariusze pojawili się ponownie pod koniec lat 30. XX wieku. Od roku 1936 pracował tu nowo wyświęcony ks. Jan Kiszka. Gdy ten otrzymał urlop dla poratowania zdrowia, wiosną następnego roku zastąpił go ks. Edward Brodowicz. Od roku 1938 całość duszpasterstwa ponownie zapewniał sam proboszcz³⁶. Wikariusze pojawili się ponownie w latach okupacji niemieckiej. Z dniem 30 października 1939 r. posługę duszpasterską rozpoczął tu ks. Andrzej Mikołajczyk, wcześniejszy administrator w Sokołowie Dobromilskim. Realizował ją do kwietnia 1943 roku, gdy został skierowany do Przewrotnego³⁷. W końcu

34. *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 21 (1921), z. 4-6, s. 68.

35. *Księga adresowa Polski (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa 1926/27*, Warszawa 1926, s. 1366, 1387; *Księga adresowa Polski (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa 1928*, Warszawa 1928, s. 808, 829; *Księga adresowa Polski (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa 1930*, Warszawa 1930, s. 793, 814.

36. *Schematismus pro anno Domini 1917*, s. 174; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 20 (1920), z. 7-8, s. 92; toż, KDP, 23 (1923), z. 5-8, s. 115; toż, KDP, 24 (1924), z. 8-10, s. 113; toż, KDP, 36 (1936), z. 7-9, s. 244; toż, KDP, 37 (1937), z. 2-4, s. 112.

37. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Andrzeja Mikołajczyka; B. Walicki, *Studzy ołtarza. Duszpasterze sokołowscy pierwszej połowy XX wieku. Szkice biograficzne*, Sokołów Małopolski 2012, s. 138.

tego miesiąca przybył z Medyni Głogowskiej do Stobiernej ks. Kazimierz Antosz, który pracował tam aż do wiosny następnego roku³⁸.

Po objęciu probostwa w Stobiernej ks. Jan Konopka zatroszczył się o stan i wyposażenie świątyni. O pierwszych pracach kapłana relacjonował szczegółowo dziekan na początku 1923 roku: „Zaraz po przybyciu do tutejszej parafii powziął zamiary kościół odmalować. W r. 1918 odrestaurował dach kościelny i mury uszkodzone wewnątrz, nadto sygnaturkę, która groziła zawaleniem się. Wymieniono przegniłe słupy, na których się wspiera, pokryto blachą białą na nowo. 1918-1919. Kościół odmalowano według planów p. Juliusza Krupskiego ze Lwowa. Wykonawcą w szczegółach był p. Michał Leszczyński. Polichromia wypadła dobrze. Malowanie kazeinowe. Przy tej sposobności dano całe oszklelenie artystyczne nowe. Okien wszystkich 17 – w tem 2 witraże figuralne wykonano w Krakowskim Zakładzie Witrażów S. G. Żeleńskiego. Ołtarze odczyszczono. Na 2 bocznych ołtarzach dano tabernacula i schodowate podstawki pod lichtarze, rzeźby na antypedjach wyzłocono na nowo. Konfesyonały i ławki odczyszczono. Przez odpowiednie zaszalowanie deskami część pod chórem zamieniono w przedsionek, dano schody na chór nowe – chór przemalowano. Organy wystrojono i odrestaurowano. 6 lichtarzy wyzłocono w ogniu oraz kielich z pateną. Balaski zbyt wysokie przerobiono i obniżono. 1921. Wzmocniono dzwonnice przez dobudowanie 4 szkarp z 2 stron kosztem 193.000 Mp (...). 1922. (...) malarz odczyścił malowanie kościoła, które wskutek niedostatecznej wentylacji pokrywało się pleśnią i w niektórych miejscach niszczało. Te miejsca przemalowano na nowo kosztem 130.000 Mp³⁹.

Starania kapłana o utrzymanie kościoła w należytym stanie nie ustały w kolejnych latach. W roku 1923 zatroszczył się o instalację nowych schodów do ambony i stopnia do bocznego ołtarza, odnowienie trzech ornatów i zakup żelaznej wycieraczki przed głównymi drzwiami. Po roku zakupił wagon wapna na restaurację kościoła. W roku 1927 odrestaurował jeden ornat oraz zakupił nakrycie ołtarzowe i szafę do zakrystii. Poważniejsze inwestycje czekały go w 1928 roku, co wiązało się ze zniszczeniami powstałymi podczas gradowej burzy w maju. Uszkodzeniu uległy witraże, wiatr wyrwał wszystkie okna strychowe i zerwał około 400 dachówek. Na poprawę dachu poświęcono kwotę 200 zł, lecz naprawa okien pociągnęła za sobą większe koszty. W roku 1930 za 350 zł zakupiono 6 lichtarzy mosiężnych, a za 360 wyzłocono i wysrebrzono stare lichtarze. W kolejnym roku odnowiono

38. J. Koziarz, *Dekanat sokołowski*, w: P. Bartnik, J. Koziarz, *Dekanaty leżajski i sokołowski w latach okupacji hitlerowskiej*, Przemyśl 1992, s. 118.

39. AAPrz, teczka: „Dekanat Sokołowski – 1”, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922.

oszklenie artystyczne i przełożono dachówki na kościele, a całą budowlę otynkowano. Dwa lata później zamówiono dwie żalobne chorągwie i obrus ołtarzowy⁴⁰.

Znaczącym dokonaniem proboszcza było sprawienie dwóch nowych dzwonów kościelnych, ważących odpowiednio 190 kg i 135 kg. Zakupiono je w fabryce Karola Schwabego w Białej. Zapłacono za nie łącznie 665.500 Mp; środki pozyskano m.in. drogą ofiar parafian z Ameryki oraz składek wśród mieszkańców. Instrumenty poświęcił w dniu 28 maja 1922 r. jako delegat biskupi dziekan ks. Ludwik Bukała, nadając im imiona: Jan Chrzyciel i Maria Weronika⁴¹.

Proboszcz zadbał również o zabudowania plebańskie i ogród. W 1921 rozpoczął remont domu, w którym mieściła się organistówka i wikarówka. Część budynku przeznaczona dla wikariusza pozostawała nieużywana z uwagi na znaczne zniszczenia., a on sam mieszkał na plebanii. W następnym roku na remont wspomnianego budynku przeznaczono kwotę 500.000 Mp. Oszkiono również werandę przy plebanii. Prócz tego ks. Jan Konopka zasadził ponad 150 drzew owocowych w sadzie i na przylegającym polu. Poprzez to, jak pisał: „zapewnił probostwu znaczny dochód w przyszłości. Wymagało to wiele pracy i kosztów, bo drzewka są drogie, a grunt z natury mokry i iłowaty trzeba było odpowiednio odwodnić”. W 1928 roku wybudowana została nowa stajnia. Po dwóch latach proboszcz poprawił swoim kosztem stodołę, a wozownię przeniósł w inne miejsce. Postarał się też o odwodnienie 1 morgi pola⁴².

Wychodząc poza płaszczyznę działań materialnych, ks. Jan Konopka wykazał wiele troski o duchowe życie wiernych. W roku 1920, przed wizytacją kanoniczną parafii, zorganizował trzydniowe rekolekcje dla wszystkich. Przewodniczył im o. Konstanty Jaroń, były prowincjał kapucynów. W następnym roku, w dniach 18-21 grudnia, urządzono podobne ćwiczenia duchowe. Dedykowano je przede wszystkim tercjarzom, ale w rzeczywistości uczestniczył w nich ogół parafian. Jako kaznodzieję zaproszono wówczas o. Anastazego Pankiewicza, gwardiana bernardynów z Krakowa. W dniach 6-14 października 1923 r. odbyły się w Sto-

40. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1923; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1924; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej parafii dekanatu Sokolowskiego za rok 1927; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1928 r.; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1930; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1933 (8-29 XI). Por. B. Urban, S. Wnęk, *Z dziejów parafii Stobierna w latach 1789-1999*, Stobierna 1999, s. 42-43.

41. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922. Por. AAPrz, sygn. TPS 252/1, Świadcstwo poświęcenia dzwonów w Stobiernej z 8 maja 1922.

42. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1928 r.; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1930.

biernej misje prowadzone przez redemptorystów z Mościsk: rektora konwentu o. Marcina Nuckowskiego, o. Józefa Stacha i o. Józefa Erdmanna. Jak pisano: „W obecnym okresie powojennym, gdy najrozmaitsze prądy radykalne wciskają się do wsi, nauki głoszone przez tak doświadczonych misjonarzy przyczyniły się do uspokojenia umysłów. Mimo że był to czas pilnych robót jesiennych, ludzie śpieszyli licznie do kościoła”⁴³.

Wśród licznych zajęć kapłana w Stobiernej wskazać należy także pracę z pobożnymi zrzeszeniami wiernych. W roku 1916 istniały tu Bractwa: Przenajświętszego Sakramentu, Świętej Rodziny i Wstrzemięźliwości, a także Apostolstwo Modlitwy i Żywy Różaniec⁴⁴. Trudno natomiast powiedzieć coś więcej o założonym dekadę wcześniej Związku Katolicko-Społecznym. Początkowo zapisało się do niego kilkudziesięciu gospodarzy, ale oficjalne zaprowadzenie oddziału tej organizacji nastąpiło później, ponieważ wśród mieszkańców krążyły pogłoski, że ma ona cele polityczne. Związek rozwijał przede wszystkim pracę oświatową, urządzał odczyty i pogadanki, wspierał istniejące Kółka Rolnicze, kasę systemu Raiffeisena i Straż Ogniową. Wśród podejmowanych przedsięwzięć były m.in.: kursy zawodowe, uroczyste celebry i obchody, spotkania świąteczne członków, amatorskie przedstawienia teatralne. W trudnej sytuacji powojennej działalność Związku Katolicko-Społecznego zamarła⁴⁵.

W odrodzonej Polsce, w zmienionych warunkach politycznych, ekonomicznych i społeczno-kulturalnych, organizacje katolickie w dalszym ciągu stanowiły jednak ważną podporę w działaniach duszpasterskich. Już w 1921 roku dziekan sokołowski notował o Stobiernej: „W parafii jest bardzo rozwinięta dewocja. Wiele osób należy do III zakonu św. Franciszka Seraf.”⁴⁶. W podobnym duchu pisał w latach 1928 i 1930-1931: „Kwitnie tu z bractw przede wszystkim tercjarstwo”, „W parafii kwitnie tercjarstwo – i dewocja” oraz: „Tercjarstwo i dewocja kwitnie dalej”⁴⁷. Przez wiele lat członkowie Franciszkańskiego Zakonu Świeckich uczęszczali na nabożeństwa w kościele bernardyńskim w Rzeszowie. Osobna

43. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922; AAPrz, sygn. XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1923; *Misje ludowe*, KDP, 24 (1924), z. 3-4, s. 49.

44. *Schematismus pro anno Domini 1917*, s. 174.

45. *Sprawozdanie z założenia Związku katolicko-społecznego*, KDP, 7 (1907), z. 5, s. 186; *Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego*, s. 403; *Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej*, s. 354-355.

46. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej za rok 1921 odbytej w dniach od 14 do 22 listopada.

47. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1928 r.; AAPrz, sygn. XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1930; AAPrz, sygn. XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej 1931.

kongregacja Trzeciego Zakonu w Stobiernej została kanonicznie erygowana w dniu 16 października 1932 r. Od tej pory nabożeństwa tercjarskie były odprawiane przez proboszcza w każdą trzecią niedzielę miesiąca⁴⁸.

Proboszcz roztoczył też troskę nad zrzeszeniami młodzieżowymi. Już w 1922 roku planował przeznaczyć połowę odremontowanego domu, wykorzystywaną wcześniej przez wikariusza, na miejsce zebrań stowarzyszenia młodzieży⁴⁹. W 1926 roku udało mu się zawiązać katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej skupiające chłopców. Gromadzili się oni w nieużywanej wikarówce. Proboszcz żalił się jednak na brak współpracowników w tym dziele⁵⁰. Przed końcem lat 30. XX wieku stowarzyszenie upadło. Przyczynę tego proboszcz upatrywał w istnieniu oddziałów „Strzelca” w każdej wsi parafii, która to organizacja okazała się bardziej atrakcyjna dla młodzieży z uwagi na rozrywkowy charakter⁵¹.

W drugiej połowie okresu międzywojennego rozwijały się zrzeszenia dziecięce. Uczniowie miejscowych szkół należeli do Dzieciństwa Jezusowego. W dniu 30 lipca 1930 r. zawiązano Apostolstwo Serca Jezusowego. Po trzech latach, 9 lipca 1933 r., proboszczowi udało się również założyć przeznaczoną dla dzieci Krucjatę Eucharystyczną, stanowiącą niejako przedszkole Akcji Katolickiej. Jej dyrektorem został proboszcz, a do aspirantury przyjęto 92 osoby⁵². Schematyzm diecezjalny wymieniał w roku 1937 po jednym oddziale Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej, a w roku 1938 dwa oddziały Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet i oddział Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej⁵³.

Na przestrzeni lat proboszcz stobierski dbał o stałą formację kapłańską. Zachowane przekazy informują, że w dniach 21-25 września 1903 r. uczestniczył w rekolekcjach prowadzonych przez o. Stanisława Boca SI w przemyskim Seminarium Duchownym. Podobnie w roku 1909 odprawił ćwiczenia duchowe

48. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1932.

49. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922.

50. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej za rok 1926; AAPrz, sygn. TPS 252/1, Sprawozdanie ze stanu religijnego parafii Stobierna z ostatniego roku [1927].

51. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1930. Obecność Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w Stobiernej wykazywały schematyzmy diecezjalne z lat 1928-1932. Por. *Schematismus pro anno Domini 1928*, s. 142; *Schematismus pro anno Domini 1929*, s. 144; *Schematismus pro anno Domini 1930*, s. 144; *Schematismus pro anno Domini 1931*, s. 146; *Schematismus pro anno Domini 1932*, s. 146.

52. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1932; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1933 (8-29 XI). Por. AAPrz, sygn. TPS 252/1, Pismo ks. Jana Konopki do Kurii Biskupiej w Przemyśle z 6 lipca 1933 r. L. 100/33.

53. *Schematismus pro anno Domini 1937*, s. 148; *Schematyzm Diecezji Przemyskiej ob. łac. na rok 1938*, s. 148.

w domu rekolekcyjnym we Lwowie⁵⁴. Wiadomo też, że w 1924 roku wziął udział w rekolekcjach w bursie gimnazjalnej w Rzeszowie⁵⁵. Wedle relacji dziekana w roku 1921 ks. Jan Konopka wyjechał do Krakowa na ogólnopolski kongres tercjarzy z okazji 700-lecia założenia III Zakonu św. Franciszka⁵⁶.

W 1911 roku ks. Jan Konopka przystąpił do kapłańskiego Towarzystwa „Charitas”. W stowarzyszeniu tym pozostawał członkiem zwyczajnym, ubezpieczającym rentę według taryfy I⁵⁷. Jako kapłan diecezji przemyskiej należał także do Związku Mszalnego założonego w 1916 roku. Msze św. związkowe celebrował m.in. w latach: 1919, 1926, 1933. Niekiedy pod tym względem brakowało mu jednak obowiązkowości. Przykładowo w 1933 zaniedbał powiadomić władze kurialne o odprawieniu takiej Mszy św.⁵⁸ Od 1923 roku pozostawał członkiem Związku Misyjnego Kleru⁵⁹.

Duchowny wykazywał również wrażliwość na potrzeby materialne Kościoła. Przykładowo w roku 1903 ofiarował 3 korony na odnowienie bazyliki katedralnej w Przemyślu. Rok później wpłacił 2 korony na restaurację przemyskiego kościoła pojezuickiego⁶⁰. W roku 1930 złożył po 2 zł na świętopietrze i na Bractwo „Bonus Pastor”⁶¹. W 1936 roku z kolei przekazał na cele Diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego kwotę 7 zł⁶².

Zachowane przekazy dokumentują mocną więź braterską utrzymywaną przez ks. Jana Konopkę z innymi kapłanami. Przykładowo już jako wikariusz lubeński przybył specjalnie do swojej poprzedniej parafii w Dydni, aby być obecnym podczas wizytowania kanonicznego tej parafii przez bpa Karola Józefa Fischera⁶³. Związki z duszpasterzami dekanalnymi przejawiały się m.in. przez uczestnictwo w kongregacjach rejonowych. Co prawda z powodu choroby nie uczestniczył

54. *Rekolekcje dla kapłanów w Przemyślu*, KDP, 3 (1903), z. 10, s. 365; *Wykaz kapłanów, którzy odprawili rekolekcje w r. 1909*, KDP, 11 (1911), z. 1, s. 40.

55. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Pismo ks. Ludwika Bukały do Ordynariatu Biskupiego w Przemyślu z 17 grudnia 1924 r. L. 63

56. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922.

57. *Z Towarzystwa „Charitas”*, KDP, 11 (1911), z. 10-11, s. 617.

58. *W sprawie Związku mszalnego*, KDP, 19 (1919), z. 1-2, s. 43; toż, KDP, 29 (1926), z. 1, s. 52; *Związek mszalny Diecezji przemyskiej*, KDP, 33 (1933), z. 1, s. 8; *Przypomnienia*, KDP, 34 (1934), z. 2, s. 52.

59. J. Balicki, *Ze Związku Misyjnego Kleru*, KDP, 24 (1924), z. 1-2, s. 26; tegoż, *Związek Misyjny Kleru*, KDP, 26 (1926), z. 10, s. 211.

60. *Wykaz składek na restaurację katedry przemyskiej*, KDP, 3 (1903), z. 6, s. 219; *Wykaz ofiar na restaurację kościoła pojezuickiego*, KDP, 4 (1904), z. 3, s. 114.

61. *Wykaz składek za r. 1930*, KDP, 31 (1931), z. 1, s. 28-29.

62. *Dalszy ciąg składek P. T. Księży na cele diec. Kongresu Eucharystycznego (Konto P. K. O. N° 506.317)*, KDP, 36 (1936), z. 3, s. 122.

63. *Wizytacja kanoniczna dekanatu sanockiego*, s. 574-575.

w pierwszej takiej naradzie 6 września 1921 r. w Nienadówce. Podobnie było po dwóch latach, 25 września, gdy przebywał na kuracji w Truskawcu. W innych posiedzeniach brał jednak aktywny udział. Dla przykładu w trakcie kongregacji 28 września 1922 r. w Sokołowie wygłosił referat na temat publicznej i prywatnej adoracji Najświętszego Sakramentu. Jak zapisano: „Objął, co przepisuje prawo kanoniczne, zwracając uwagę, że choć prawo pozwala XX. proboszczom urządzać prywatną adorację to jednak należy czekać na wyjaśnienie Ordynariatu, jak podano w odnośnym Nr Kroniki. Następnie na podstawie przepisów o nabożeństwie kościelnym wydanych w r. 1892 i późniejszych przypomniał, kiedy i jak należy robić wystawienie w puszcze lub monstrancyi”. Z kolei 20 września 1938 r. w Wólce Niedźwiedzkiej zabrał głos w dyskusji nad referatem z dogmatyki poświęconym przymiotom kapłana katolickiego i środkom pomagającym utrzymaniu ducha kapłańskiego. Miesiąc później, 25 października w Sokołowie podniósł kwestię dotarcia ze słowem Bożym do młodzieży, która często podczas kazań stoi poza kościołem oraz dyskutował na temat oceniania uczęszczających na katechezę, a niepraktykujących dzieci baptystów. Szczególny wymiar miała kongregacja zorganizowana 16 października 1934 r., ponieważ jako miejsce obrad wyznaczono Stobierną⁶⁴.

Nie doczekał się ks. Jan Konopka znaczniejszych zaszczytów ani piastowania eksponowanych stanowisk. Jedynym jego wyróżnieniem było otrzymanie kościelnego odznaczenia *Expositorium Canoniale*. Przyznano mu je na mocy dekretu L. 1197 z 6 marca 1923 r.⁶⁵ Była to odpowiedź na wniosek dziekana ks. Ludwika Bukały, który w styczniu tegoż roku pisał do władz diecezjalnych: „podpisany ośmiela się prosić, aby J. Excellencja Jaśnie Wielmożny Najprzewielebniejszy Arcycypasterz raczył udzielić przywileju Expositorio Canonicali ks. Janowi Konopce, proboszczowi w Stobiernej w dowód uznania za wszystko, co dla tamtejszego kościoła zdziałał”⁶⁶.

64. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Protokół Kongregacji dekanalnej dekanatu Sokołowskiego odbytej w Nienadówce 6 września 1921 r.; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z Kongregacji dekanalnej odbytej 28 września 1922 w Sokołowie; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Protokół Kongregacji kapłanów dekanatu sokołowskiego odbytej w dniu 25 września 1923 w Trzebosi; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Protokół Kongregacji dekanalnej dekanatu sokołowskiego odbytej dnia 16 paźdz. w Stobiernej; AAPrz, teczka: „Parafia Sokołów Małopolski – zwitki”, sygn. TPS 244/1 – zwitki, Protokół Kongregacji dekanalnej odbytej 20 września 1938 w Wólce Niedźwiedzkiej; AAPrz, sygn. TPS 244/1 – zwitki, Protokół dodatkowej Kongregacji dekanalnej odbytej 25 października 1938 w Sokołowie.

65. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki; *Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 23 (1923), z. 3-4, s. 82.

66. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Pismo ks. Ludwika Bukały do Ordynariatu Biskupiego w Przemysłu z 10 stycznia 1923 r. L. 4.

Licznych problemów w połowie lat 20. XX wieku przysporzyła ks. Janowi Konopce działalność polityczna Władysława Kowalskiego, ówczesnego kierownika miejscowej szkoły⁶⁷. Pisał o tym m.in. dziekan sokołowski w styczniu 1926 roku: „wciskają się do parafii radykalne prądy – a to ze strony «Wyzwolenia» od powiatów położonych na północ oraz ze strony Związku Chłopskiego, którego propagatorem jest Władysław Kowalski, kierownik szkoły w Stobiernej – zwolennik posła Pluty, który jest jego powinowatym i którego poparcia doznaje on w Warszawie. Tem poparciem ośmielony atakuje Kowalski nie tylko swego duszpasterza, ale i swego p. Inspektora szkolnego w Rzeszowie”⁶⁸. Podobnie w sprawozdaniu wizytacyjnym za rok 1925 zaznaczono: „Kierownik miejscowej szkoły niejaki Władysław Kowalski zajął wobec ks. proboszcza nieprzychylnie stanowisko. Oczerniał go tak przed władzą duchowną, jak i świecką. Lecz występuje on nie tylko przeciw ks. Konopce, ale w ogóle przeciw duchowieństwu katolickiemu, skoro w liście do ks. Konopki odważył się pisać: «przyjdzie czas, że księżom pluć będą w twarz jak w spluwaczkę» lub mówi o księżach: «na rzymską modę skrojonych» albo «‘Przyjacieli ludu’ pisze, że wrogami szkoły są: obszarnicy, żydzi i księża i tym podobne

67. Przywołać tu można treść napastliwego artykułu Władysława Kowalskiego opublikowanego na łamach „Przyjaciela Ludu” 6 września 1925 r.: „Wszyscy, którzy w rozmaitych pismach żalili się na postępowanie swoich duszpasterzy, myśleli zapewne, że Stobierna jest pod tym względem szczęśliwszą. Kto tak myślał, grubo się pomylił. I nasz ojciec duchowny ks. Konopka nie został w tyle za innymi, i on skrojony jest według ostatniej rzymskiej mody. Stoi on bowiem w opinii publicznej pod nast. zarzutami: że usiłował zabrać siekiere, własność jednego z tutejszych gospodarzy, że się bił na publicznej drodze z obywatelem, którego sam do rozpaczy doprowadził, że spacerował po rajsku po ogrodzie, o czym ludzie dużo rozprawiają, że jako współużytkowca studni kilka razy zabraniał czerpać wodę do tego współuprawnionym sąsiadom i każdorazowo musiał go dopiero wójt do opamiętania doprowadzać, że wyrządza swoim sąsiadom szkody w zasiewach, a szkód tych, mimo upominania się pokrzywdzonych nie wynagradza, choć szkody te liczą się na kopy, że jest niehumanym dla organisty, że jest łupiskórą do tego stopnia, iż nawet za chrzest dziecka mizernego majątkowo organisty, pobrał wysoką opłatę, że wywołał zgorzenie u ludzi tem, iż zasadzone przez naczelnika gminy drzewka owocowe przy drodze gminnej, kazał wydzierać i prawie we fosie zasadzać. Kierując się samolubstwem przeszkadza w budowie nowej, 7-klasowej szkoły i poniża bezpodstawnie nauczycieli nawet w oczach dzieci. Mimo tych paskudnych, a do dziś nieodpartych zarzutów, ks. Konopka z ambony upomina się o cześć i szacunek. Ks. Konopko! Cześć nie zależy od żadnych sukienek, ale od jakości umysłu i serca, od szlachetnych czynów, od religijno-moralnego charakteru! W imię najżywotniejszych interesów gminy, parafji, szkoły, społeczeństwa i państwa, wzywam cię ks. Konopko Janie, abyś co rychlej oczyścił się w publicznej opinii, albo, jeśli masz jeszcze choć odrobinę wstydu w oczach, zabrał swoje siedem młotków i wyniósł się tam, gdzie pieprz rośnie”. W. Kowalski, *Krzywdy i nadużycia. Stobierna*, „Przyjacieli Ludu”, 37 (1925), nr 36, s. 7-8.

68. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Pismo ks. Ludwika Bukały do Ordynariatu Biskupiego w Przemysłu z 6 lutego 1926 r. L. 13.

pluskwy». W interesie parafii byłoby może pożądanem, aby wobec napaści ks. Konopka mógł się bronić sądownie⁶⁹.

Kolejnym przykrym wydarzeniem, jakie spotkało ks. Jana Konopkę, był napad na plebanję w Stobiernej w lutym 1932 roku. Informacja o tym wydarzeniu zagościła nawet na łamach prasy regionalnej. W numerze „Gazety Rzeszowskiej” z 14 lutego tegoż roku pisano: „O godz. 8.30 wieczorem weszli onegdaj na plebanję w Stobiernej przez kuchnię dwaj dotychczas nieznani osobnicy i po steroryzowaniu rewolwerami służby i ks. Konopki J. zabrali 85 zł gotówki, poczem zbiegli w niewiadomym kierunku⁷⁰. Energicznie prowadzone śledztwo dało szybkie rezultaty, ponieważ tydzień później ten sam periodyk donosił: „Dnia 17 lutego b. r. zakończono dochodzenie policyjne w sprawie rabunku ks. Konopki na plebanji w Stobiernej uwieńczony pomyślnym rezultatem. Wszystkich sprawców w liczbie 5-ciu przyaresztowano. Po przedstawieniu im należytych dowodów wszyscy do winy się przyznali. Ku szczególnemu zadowoleniu ks. proboszcza ze Stobiernej, dwaj sprawcy a to: Kokoszka Antoni i Urban Franciszek byli z Łukawca, a pozostali trzech Kula Jan, Kania Franciszek i Ślązak Józef z Łąki – a więc nie z jego parafji Stobiernej. Powyższa sprawa toczyć się będzie w postępowaniu doraźnym⁷¹.”

Wybuch II wojny światowej spowodował duże ograniczenie w działalności duszpasterskiej. Jesienią 1941 roku okupanci zarekwirowali jeden 600-kilogramowy dzwon kościelny. Od 26 lutego 1944 r. na plebanii stobierskiej kwaterowali też żołnierze niemieccy, którzy dokonali dużych zniszczeń. Tragizm wojny dotknął całą wspólnotę parafialną. Mieszkańcy byli obciążeni kontyngentami. W dniu 8 lipca 1943 r. hitlerowcy zorganizowali w Stobiernej krwawą akcję pacyfikacyjną, najbrutalniejszą w całym dekanacie sokołowskim. Z parafii tej wywieźli na przymusowe roboty w III Rzeszy aż 560 osób⁷².

Pamiętać należy, że przez wiele lat sporym utrudnieniem dla kapłana były kłopoty ze zdrowiem. Wspomniano już, że okresy leczenia nie pozwalały mu zawsze brać udziału w kongregacjach dekanalnych. Choroby w poważnym stopniu ograniczały też jego aktywność duszpasterską. Przykładowo w 1921 roku całość obowiązków katechetycznych spoczywała na barkach wikariusza, ponieważ – jak relacjonował dziekan – „Ks. proboszcz zapadł znowu na zdrowiu i sam uczyć nie

69. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1925.

70. *Kronika. Napad rabunkowy na plebanję w Stobiernej*, „Gazeta Rzeszowska”, 5 (1932), nr 7, s. 4.

71. *Kronika. Napad rabunkowy na plebanję w Stobiernej*, „Gazeta Rzeszowska”, 5 (1932), nr 7, s. 4.

72. J. Koziarz, *Dekanat sokołowski*, s. 120, 123-125.

może”. Rok później pisał z kolei: „Ks. proboszcz rozwinął wiele energii i dokonał wiele, mimo że sam zapadał ciężko na zdrowiu”⁷³.

Trudne lata okupacji niemieckiej pogłębiły chorobę ks. Jana Konopki. W dniach 14-28 grudnia 1943 r. przebywał na operacji w szpitalu w Krakowie. Leczenie nie przynosiło poprawy zdrowia, skoro na początku lutego 1944 roku zwrócił się do Kurii przemyskiej z prośbą o zwolnienie z obowiązku odmawiania modlitwy brewiarzowej⁷⁴. Niewiele później, we wtorek 29 lutego tegoż roku kapłan zmarł⁷⁵. Ciało zmarłego kapłana spoczęło w grobie na cmentarzu grzebalnym w Stobiernej. Nowym proboszczem zamianowany został ks. Tadeusz Sebastyański, urodzony w roku 1892, a wyświęcony w roku 1916⁷⁶.

Bibliografia

Archiwalia

Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu

Akta Personalne Kapłanów. Tabele Służbowe

- Tabela służbowa ks. Jana Konopki.
- Tabela służbowa ks. Andrzeja Mikołajczyka.

Teczka: „Dekanat Sokołowski – 1”, sygn. TDS XXX/1

- Pismo ks. Ludwika Bukały do Ordynariatu Biskupiego w Przemyślu z 10 stycznia 1923 r. L. 4.
- Pismo ks. Ludwika Bukały do Ordynariatu Biskupiego w Przemyślu z 17 grudnia 1924 r. L. 63
- Pismo ks. Ludwika Bukały do Ordynariatu Biskupiego w Przemyślu z 6 lutego 1926 r. L. 13.
- Protokół Kongregacji dekanalnej dekanatu sokołowskiego odbytej dnia 16 paźdz. w Stobiernej.
- Protokół Kongregacji kapłanów dekanatu sokołowskiego odbytej w dniu 25 września 1923 w Trzebosi.
- Protokół Kongregacji dekanalnej dekanatu Sokołowskiego odbytej w Nienadówce 6 września 1921 r.
- Sprawozdanie z Kongregacji dekanalnej odbytej 28 września 1922 w Sokołowie.

73. AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej za rok 1921 odbytej w dniach od 14 do 22 listopada; AAPrz, sygn. TDS XXX/1, Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922.

74. J. Koziarz, *Dekanat sokołowski*, s. 118.

75. AAPrz, APK TS, Tabela służbowa ks. Jana Konopki.

76. B. Urban, S. Wnęk, *Z dziejów parafii Stobierna w latach 1789-1999*, s. 27, 31.

- Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej 1931.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1928 r.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1930.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1932.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej w r. 1933 (8-29 XI).
  - Sprawozdanie z wizytacji dekanalnej odbytej w grudniu 1922.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1923.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1924.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej odbytej w grudniu 1925.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej parafii dekanatu Sokołowskiego za rok 1927.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej za rok 1921 odbytej w dniach od 14 do 22 listopada.
  - Sprawozdanie z wizytacji dziekańskiej za rok 1926.
- Teczka: „Parafia Sokółów Małopolski – zwiłki”, sygn. TPS 244/1 – zwiłki*
- Protokół Kongregacji dekanalnej odbytej 20 września 1938 w Wólce Niedźwiedzkiej.
  - Protokół dodatkowej Kongregacji dekanalnej odbytej 25 października 1938 w Sokołowie.
- Teczka: „Parafia Stobierna – 1”, sygn. TPS 252/1*
- Akt mianowania ks. Jana Konopki proboszczem w Stobiernej z 27 maja 1916 r. Nr 2862.
  - Pismo Konsystorza Biskupiego w Przemyślu do c. k. Namiestnictwa w Białej z 20 listopada 1916 r. Nr 6032.
  - Pismo Konsystorza Biskupiego w Przemyślu do Urzędu Dziekańskiego w Rzeszowie z 20 listopada 1916 r. Nr 6032.
  - Pismo ks. Jana Konopki do Kurii Biskupiej w Przemyślu z 6 lipca 1933 r. L. 100/33.
  - Pismo Prezydium c. k. Namiestnictwa w Białej do Konsystorza Biskupiego w Przemyślu z 11 sierpnia 1916 r. 12251/pr.
  - Sprawozdanie ze stanu religijnego parafji Stobierna z ostatniego roku [1927].
  - Świadectwo poświęcenia dzwonów w Stobiernej z 8 maja 1922.
  - Wyznanie wiary ks. Jana Konopki z 14 listopada 1916 r.

Źródła drukowane

- Balicki J., *Ze Związku Misyjnego Kleru*, KDP, 24 (1924), z. 1-2, s. 25-27.
Balicki J., *Związek Misyjny Kleru*, KDP, 26 (1926), z. 10, s. 211-213.

- Dalszy ciąg składek P. T. Księży na cele diec. Kongresu Eucharystycznego (Konto P. K. O. N° 506.317), KDP, 36 (1936), z. 3, s. 122-124.*
- Elenchus Cleri Dioeceseos rit. lat. Premisliensis iuxta statum de mense Aprili 1919, Premisliae 1919.*
- Elenchus pro anno Domini 1921, Premisliae 1921.*
- Elenchus pro anno Domini 1923, Premisliae MCMXXIII.*
- Elenchus pro anno Domini 1924, Premisliae MCMXXIV.*
- Księga adresowa Polski (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa 1926/27, Warszawa 1926.*
- Księga adresowa Polski (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa 1928, Warszawa 1928.*
- Księga adresowa Polski (wraz z W. M. Gdańskiem) dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa 1930, Warszawa 1930.*
- Misje ludowe, KDP, 24 (1924), z. 3-4, s. 49.*
- Przypomnienia, KDP, 34 (1934), z. 2, s. 52-53.*
- Rekollekcyje dla kapłanów w Przemysłu, „Kronika Dyecezyi Przemyskiej” [dalej: KDP], 3 (1903), z. 10, s. 365.*
- Schematismus universi venerabilis Cleri saecularis & regularis Dioecesis rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1886, Premisliae 1885.*
- Schematismus pro anno Domini 1898, Premisliae 1897.*
- Schematismus pro anno Domini 1899, Premisliae 1898.*
- Schematismus pro anno Domini 1900, Premisliae 1899.*
- Schematismus pro anno Domini 1901, Premisliae 1901.*
- Schematismus pro anno Domini 1902, Premisliae 1901.*
- Schematismus pro anno Domini 1903, Premisliae 1902.*
- Schematismus pro anno Domini 1904, Premisliae 1903.*
- Schematismus pro anno Domini 1905, Premisliae 1904.*
- Schematismus pro anno Domini 1906, Premisliae 1905.*
- Schematismus pro anno Domini 1907, Premisliae 1906.*
- Schematismus pro anno Domini 1908, Premisliae 1907.*
- Schematismus pro anno Domini 1909, Premisliae 1908.*
- Schematismus pro anno Domini 1910, Premisliae 1909.*
- Schematismus pro anno Domini 1911, Premisliae 1910.*
- Schematismus pro anno Domini 1912, Premisliae 1911.*
- Schematismus pro anno Domini 1913, Premisliae 1912.*
- Schematismus pro anno Domini 1914, Premisliae 1913.*
- Schematismus pro anno Domini 1917, Premisliae 1916.*
- Schematismus pro anno Domini 1925, Premisliae MCMXXV.*
- Schematismus pro anno Domini 1926, Premisliae MCMXXVI.*
- Schematismus pro anno Domini 1927, Premisliae MCMXXVII.*

- Schematismus pro anno Domini 1928, Premisliae MCMXXVIII.*
Schematismus pro anno Domini 1929, Premisliae MCMXXIX.
Schematismus pro anno Domini 1930, Premisliae MCMXXX.
Schematismus pro anno Domini 1931, Premisliae MCMXXXI.
Schematismus pro anno Domini 1932, Premisliae MCMXXXII.
Schematismus pro anno Domini 1933, Premisliae MCMXXXIII.
Schematismus pro anno Domini 1934, Premisliae MCMXXXIV.
Schematismus pro anno Domini 1935, Premisliae MCMXXXV.
Schematismus pro anno Domini 1937, Premisliae MCMXXXVI.
Schematyzm Diecezji Przemyskiej ob. łac. na rok 1938, Przemysł 1938.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1887, Rzeszów 1887.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1888, Rzeszów 1888.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1890, Rzeszów 1890.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1891, Rzeszów 1891.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1892, Rzeszów 1892.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1893, Rzeszów 1893.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1894, Rzeszów 1894.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1895, Rzeszów 1895.
Sprawozdanie Dyrektora C. K. Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie za rok szkolny 1896, Rzeszów 1896.
Sprawozdanie z misyj i rekolekcyj odbytych w dyecezyi przemyskiej w r. 1904, KDP, 5 (1905), z. 3, s. 86-91.
Sprawozdanie z działalności Związku katolicko-społecznego i połączonego z nim Bractwa N. M. P. Król Kor. Pol. w dyecezyi przemyskiej, KDP, 11 (1911), z. 7-8, s. 340-465.
Sprawozdanie z pracy katolicko-społecznej w dyecezyi przemyskiej za czas od sierpnia r. 1911, t. j. od „Kongresu Maryańskiego”, urządzonego w Przemysłu, do czerwca r. 1914, KDP, 14 (1914), z. 6, s. 225-418.
Sprawozdanie z założenia Związku katolicko-społecznego w parafiach dyecezyi przemyskiej za rok 1906, KDP, 7 (1907), z. 4, s. 141-147; toż, 7 (1907), z. 5, s. 176-186; toż, KDP, 7 (1907), z. 6, s. 223-241.
Święcenia kapłańskie, KDP, 1 (1901), z. 6, s. 210; toż, KDP, 1 (1901), z. 7, s. 248.

- Utworzenie dwóch nowych dekanatów*, KDP, 10 (1910), z. 10, s. 561.
- W sprawie Związku mszalnego*, KDP, 19 (1919), z. 1-2, s. 43-44; toż, KDP, 29 (1926), z. 1, s. 52-53.
- Wizytacja dekanatu drohobyckiego dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Karola Józefa Fischera w roku 1903 (Dokończenie)*, KDP, 4 (1904), z. 5, s. 198-200.
- Wizytacja kanoniczna dekanatu sanockiego, dokonana przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera r. 1909*, KDP, 9 (1909), z. 11, s. 570-583.
- Wizytacje kanoniczne dokonane przez Najprzew. Ks. Biskupa Sufragana Karola Józefa Fischera w roku 1911*, KDP, 11 (1911), z. 12, s. 652-674.
- Wizytacje kanoniczne w r. 1907*, KDP, 7 (1907), z. 12, s. 467-481.
- Wykaz ofiar na restaurację kościoła pojezuickiego*, KDP, 4 (1904), z. 3, s. 113-114.
- Wykaz kapłanów, którzy odprawili rekolekcje w r. 1909*, KDP, 11 (1911), z. 1, s. 39-41.
- Wykaz składek na restaurację katedry przemyskiej*, KDP, 3 (1903), z. 6, s. 218-219.
- Wykaz składek za r. 1930*, KDP, 31 (1931), z. 1, s. 26-41.
- Z Towarzystwa „Charitas”*, KDP, 11 (1911), z. 10-11, s. 616-617.
- Zmiany na stanowiskach i urzędach duchownych*, KDP, 1 (1901), z. 8, s. 282-283; toż, KDP, 4 (1904), z. 5, s. 184; toż, KDP, 4 (1904), z. 6, s. 209-210; toż, KDP, 4 (1904), z. 7-8, s. 253-254; toż, KDP, 4 (1904), z. 9, s. 275; toż, KDP, 8 (1908), z. 4, s. 160-161; toż, KDP, 8 (1908), z. 7-8, s. 302-303; toż, KDP, 8 (1908), z. 11, s. 395-397; toż, KDP, 9 (1909), z. 11, s. 590-592; toż, KDP, 11 (1911), z. 10-11, s. 619-620; toż, KDP, 12 (1912), z. 2, s. 85-86; toż, KDP, 12 (1912), z. 4, s. 155-156; toż, KDP, 16 (1916), z. 2, s. 44-45; toż, KDP, 16 (1916), z. -7, s. 88-91; toż, KDP, 16 (1916), z. 11-12, s. 152-153; toż, KDP, 20 (1920), z. 7-8, s. 91-93; toż, KDP, 21 (1921), z. 4-6, s. 67-68; toż, KDP, 23 (1923), z. 3-4, s. 82-84; toż, KDP, 23 (1923), z. 5-8, s. 114-116; toż, KDP, 24 (1924), z. 8-10, s. 112-114; toż, KDP, 36 (1936), z. 7-9, s. 243-244; toż, KDP, 37 (1937), z. 2-4, s. 111-113.
- Związek mszalny Diecezji przemyskiej*, KDP, 33 (1933), z. 1, s. 8-10.

Opracowania

- Koziarz J., *Dekanat sokołowski*, w: Bartnik P., Koziarz J., *Dekanaty leżajski i sokołowski w latach okupacji hitlerowskiej*, Przemyśl 1992, s. 101-182.
- Urban B., Wnęk S., *Z dziejów parafii Stobierna w latach 1789-1999*, Stobierna 1999.
- Walicki B., *Proboszcz stobierski ks. Jan Konopka*, „Zwiastowanie”, 31 (2022), nr 1, s. 291-299.
- Walicki B., *Słudzy ołtarza. Duszpasterze sokołowscy pierwszej połowy XX wieku. Szkice biograficzne*, Sokołów Małopolski 2012.

Prasa

Kowalski W., *Krzywdy i nadużycia. Stobierna*, „Przyjaciel Ludu”, 37 (1925), nr 36, s. 7-8.

Kronika. Aresztowanie sprawców napadu na plebanję w Stobiernej, „Gazeta Rzeszowska”, 5 (1932), nr 8, s. 4.

Kronika. Napad rabunkowy na plebanję w Stobiernej, „Gazeta Rzeszowska”, 5 (1932), nr 7, s. 4.

Wiadomości diecezjalne, „Głos Rzeszowski”, 19 (1916), nr 48; toż, „Głos Rzeszowski”, 19 (1916), nr 52, s. 4.

Streszczenie

Ks. Jan Konopka urodził się 29 maja 1874 r. w Woli Antoniowskiej. Był absolwentem Gimnazjum w Rzeszowie. Przygotowanie do kapłaństwa odbył w Seminarium Duchownym w Przemyślu. Sakrament święceń przyjął 30 czerwca 1901 r. Pracował jako wikariusz w Tuligłowach (1901-1904), Dydni (1904-1908) i Lubeni (1908-1912). W roku 1912 został zamianowany proboszczem parafii w Leszczawie Dolnej, a w 1916 roku proboszczem parafii w Stobiernej. Prócz zwykłej pracy duszpasterskiej zajął się doposażeniem kościoła. Był zaangażowany w działalność społeczną i organizacyjną. Zmarł 29 lutego 1949 r.

Słowa kluczowe: diecezja przemyska, duchowieństwo, ks. Jan Konopka, Stobierna.

REV. JAN KONOPKA (1874-1944)

Summary

Rev. Jan Konopka was born on the 29th of May, 1874 in Wola Antoniowska. He was a graduate of Gymnasium in Rzeszów. He finished the formation of priesthood in Seminary in Przemyśl. He got the priestly orders on 30th of June, 1901. Then he worked as a vicar in Tuligłowy (1901-1904), Dydnia (1904-1908) i Lubenia (1908-1912). In the year of 1912 he became a parish priest in Leszczawa Dolna and in the year of 1916 a parish priest in Stobierna. Apart from his ordinary priestly work, he also took care of retrofitting a church. He was involved in social and organizational activities. Rev. Jan Konopka died on the 29th of February, 1944.

Key words: Diocese of Przemyśl, priesthood, Rev. Jan Konopka, Stobierna.